

LA CASA DELS MUNDINA

- Al passat mes de maig i juntament amb el programa de les festes, em varen donar a l'Ajuntament un fullet on, sense un propòsit massa clar, figuraven esmentats alguns indrets i edificis del poble. La meua sorpresa va ser vore indicada l'existència d'una certa "casa de Polo" al carrer Major, de la que mai no havia tingut notícia. On es troba ubicada exactament aquesta casa?

- Al carrer Major, a cap lloc. Aquest eteri "palau" es tracta d'una edificació tan sols existent a les fantasies pseudohistòriques d'algun col·lectiu entestat en embolicar el Credo en qüestions arquitectòniques, ara sospitosament recolzat de manera oficial en la difusió de desficacis com aquest.

Com qualsevol persona normal pot observar passejant pel carrer Major, l'única mansió senyorial que resta al centre de la ciutat és aquella on ara està instal·lada la "casa de la música" i que ben clarament llueix a la llinda de la porta l'escut del cognom dels seus antics propietaris i habitants: la família Mundina.

L'edifici va ser bastit a la primera meitat del segle XVIII pel comerciant navilier i "botifler" de renom D. Andrés Mundina Notari, després que la seua antiga casa fos cremada durant els sucesos del gener de 1706. Mundina, home de gran fortuna i d'antiquíssima arrel a la vila, va ser també governador del districte de Nules i nomenat alcalde de Vila-real per "buen vasallo afecto a la casa del Señor Don Felipe Quinto", i entre les seues nombroses propietats cal fer esment de la torre i l'ermitori de santa

Bàrbera al terme de Borriana. Els seus sucesius hereus van ornar la mansió amb rics paviments manisers amb al·lusions a les activitats comercials familiars, que encara es poden veure com decoració afegida a les sales de la planta baixa.

Francisca de Paula, una rebesneta de n'Andrés Mundina, va matrimoniari al 1800 amb un dels seus veïns, propietari de varies cases del pany de davant i membre d'una distingida família procedent de Cincorres: José Joaquín Polo de Bernabé i Fabra. El casalici dels Mundina va ser heretat pel fill d'aquests, el famós polític José Polo de Bernabé, nascut a Quartell, tinent d'alcalde de València i diputat varies vegades a les Corts de Madrid que en les seues temporals estades a Vila-real va preferir restar a l'alqueria construïda al centre de les seues propietats agrícoles, deixant sempre tancat l'edifici del carrer Major fins que el van vendre ja en prou mal estat l'any 1892. D'aleshores ençà, l'antiga casa pairal dels Mundina va ser sucreria i estanc, residència de monges de la Caritat, lògia i casal republicà, seu falangista, i ara centre d'estudis musicals. Però mai "palau", ni tampoc "dels Polo". De tot això i més podeu trobar ampla i documentada informació al "Cadafal" de maig de 1993 cosa també especialment recomanable als responsables d'algún servei municipal mancat de "normalització històrica".

L'ESCUT DE LA FAMÍLIA MUNDINA QUE LLUEIX A LA FAÇANA DE LA SEUA CASA PAIRAL AL CARRER MAJOR.

FRARE I GUERRILLER

- És cert que al segle passat hi va haver per les rodalies un frare que es dedicava a fer la guerra? En quin moment va ser possible això?

- Efectivament, el convent dels franciscans alcantarins al nostre poble no tan sols ha acollit frares sants, sinó també guerrillers i polítics. El pare Ascensi Nebot havia nascut a Nules i als moments de la invasió francesa, es va afegir a les accions promogudes per les Junes de Defensa, encapçalant a partir de l'any 1811 una partida de guerrillers que establint quarter a Vistabella es dedicaren a sotmetre les tropes napoleòniques a atacs continus tant sorprenent els destacaments de milícies en els camps de la Plana com assaltant els convois que circulaven per la carretera cap a Barcelona.

Defensor acèrrim de l'ordre constitucional, Nebot "el Frare" es va exiliar a l'estranger durant la terrible dictadura absolutista de Ferran VII i va recolzar decididament la insurrecció del general Riego al 1820, va penjar definitivament els hàbits franciscans i durant el trieni liberal va participar molt directament en les activitats de la Milícia Nacional a Madrid.

LA MORT DE TÀRREGA

- Em dona sempre la impressió que tenim per sabudes moltes coses sobre la vida i les obres dels nostres grans personatges i que no ens preocupem massa de conèixer-les en realitat. Per exemple, tots els anys recordem la data de la mort de Francisco Tàrrega però, quina va ser la causa i en quines circumstàncies es va produir?

- En efecte, potser siga així en molts casos. Del mateix Tàrrega l'acceptem com un gran vila-realenc, malgrat que no va viure ací més que els seus primers cinc o sis anys i no n'hi ha constància de cap altra vinculació ni tan sols que mai donara al seu poble natal cap concert ni mostra de la seua música. Però no commemorem el seu naixement el 21 de novembre de 1852 sinó la seua mort.

Aquesta va ocórrer a Barcelona, la ciutat on va passar moltes etapes de la seua existència i on des de feia prou anys havia fixat la seua residència familiar junt a la seua esposa Maria i els fills Francisco i Maria, al número 234 del carrer de València.

Poc després de complir els 57 anys, al

LÀPIDA COMMEMORATIVA A LA CASA ON VA MORIR TÀRREGA A BARCELONA.

gener de 1906, Tàrrega havia patit un atac apoplètic que li va deixar paràlitzat tot el costat dret del seu cos i li va produir una pregona amnèsia. Les conseqüències de l'embòlia cerebral van anul·lar totalment les possibilitats físiques i mentals de continuar tocant la guitarra ni impartint lliçons. Només l'ajuda econòmica i moral del seu germà Vicente, violinista del teatre del Liceu, i d'un grup de fidels amics, li varen permetre un llarg any de convalescència i de recuperació motriu de la terrible hemiplexia durant el qual, amb un gran esforç de voluntat, Tàrrega va retornar paulatinament a reprendre l'instrument i finalment a donar algunes audicions privades i també diversos concerts públics amb recuperat èxit a Castelló, Alacant i Alcoi.

Als primers dies de desembre de 1909 l'artista es va veure afectat per una forta depressió síquica, preludi d'un nou atac. Després d'un dia d'angoixa febril la matinada del dia 15 de desembre a les cinc hores va morir el mestre Tàrrega a causa d'embòlia cerebral. El mateix dia va ser soterrat al cementeri del Sudoest a Barcelona.

Sis anys després, tant la seua ciutat natal Vila-real com la capital de la província varen reclamar el trasllat de les despulles del mestre alegant els seus drets i oferint la construcció de mauseoleus honorífics. Intentant una solució, a la nostra ciutat es varen reunir representants dels dos Ajuntaments i es va acordar recabar la decisió dels hereus de Tàrrega. El seu germà Vicent va exposar la reiterada voluntat del guitarrista de reposar definitivament a Castelló i així el 18 de desembre de 1915 es va efectuar l'exhumació i trasllat a la capi-

tal castellonenca, on després de l'homenatge públic en la capella ardent al Saló de Sessions municipal, es va produir solemne desfilada fúnebre i el soterrar definitiu al Cementeri de Castelló.

L'Ajuntament de Barcelona a més de dedicar-li un carrer va col·locar una placa commemorativa a la façana de la casa on havia viscut el mestre els seus darrers anys.

LA FESTA DE SANT ANTONI

- *Tots els anys al mes de gener l'Ajuntament celebra la festa de sant Antoni a l'ermitori de la Mare de Déu de Gràcia on el sant té des de sempre un xicotet altar, amb benedicció i repartiment de panets, dinar del consistori, etc. Quin és l'origen d'aquesta festa al termet?*

- Les arrels últimes d'aquesta tradició popular cal buscar-les a l'establiment cap al segle XIV a les voreres del Millars de diversos frares mendicants que es converteixen en ermites solitaris ocupant les coves i balmes de la zona i, de vegades, bastint senzilles construccions o cel·les Cadascú d'ells degué portar les seues imatges devocionals per ajudar-se en la seua vida penitent i d'oració. La documentació conservada a partir d'eixos moments parla sempre del camí de la vinya o del forn de calç de "les ermites", així en plural, indicant la permanència de diversos llocs, foren coves o capelletes a l'entorn del que ara es el termet i fins "el pont del riu" es a dir el que després serà l'ermitori de santa Quitèria. A esta banda els llocs més coneguts son les ermites de la "Verge Madona" i la de "sant Antoni".

La primera referència concreta a

aquesta es troba al Manual de Consells de 1483, quan es fa constar com el frare ermità que l'ocupa compra sofre i salnitre per a fer la festa (indicatiu que ja s'empraven explosius a les celebracions). Eixa es la data més antiga referida a la festa de sant Antoni i son ja més de cinc segles.

A començaments del XVI consta un sol frare com a encarregat d'ambdues ermites que no estarien massa lluny l'una de l'altra, s'aconsegueix llicència per celebrar missa a les festes, el Consell de la vila compra aixovars i es manen construir porxos davant les xicotetes edificacions. Del tamany que aquestes podien tindre ens parla l'espai amb volta de canó al peu de les escales del Museu ubicat damunt mateix de la coveta i que és el nucli originari de l'ermitori de la Mare de Déu.

Quan la devoció a aquesta (ja anomenada "de Gràcia") i a la imatge que allí es troba augmenta en importància, decau l'atracció de l'ermita de sant Antoni (fins el punt que ja no coneixem el lloc exacte on es trobava) però quan es construeix l'actual capella un dels altars laterals es dedica a sant Antoni Abat i es perllonga la tradició religiosa i festiva en el seu honor.

Pel que fa a altres complements com el dinar d'arròs amb costra que fa la corporació municipal o la "matxà" i el repartiment de rotllos de la vespra, son afegitons molt recents que no tenen res a vore amb l'antiga festa local.

IMATGE DE SANT ANTONI ABAT, EN LA SEUA CAPELLETA DE L'ERMITORI.